

M Ø T E
i EØS-utvalet
fredag den 21. november kl. 14.15

Møtet vart leidd av leiaren i EØS-utvalet, *Haakon Blankenborg*.

Til stades var: Frå utanrikskomiteen: Haakon Blankenborg, Jan Petersen, Einar Steensnæs, Dag Danielsen, Kjell Engebretsen, Kirsti Kolle Grøndahl, Fridtjof Frank Gundersen, Johan J. Jakobsen og Elsa Skarbøvik.

Frå EFTA/EØS-delegasjonen: Carl I. Hagen, Asmund Kristoffersen (for Grete Knudsen) og Gunnar Kvasheim (for Harald Hove).

Av Regjeringas medlemmer var til stades: Utanriksminister Knut Vollebæk.

Følgjande embetsmenn vart gitt tilgjenge til møtet: Ekspedisjonssjef Atle Leikvoll, avdelingsdirektør Anders Erdal og byråsjef Beate B. Ekeberg - alle frå Utanriksdepartementet.

Vidare var til stades komiteens sekretær, Åge B. Grutle.

D a g s o r d e n :

1. Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 28. november 1997. Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 17. november d.å, med oversikt over de relevante rettsaker.
2. Eventuelt.

Leiaren: Litt om varianten av tidspunktet for møtet. Eg forstår det slik at det skal vere møte i Brussel på tysdag. Alternativet var då å leggje dette møtet til ein dag det ikkje var stortingsmøte. Og vi gjorde eit forsøk på å leggje dette møtet til ein dag det er stortingsmøte - men det kan kome i konflikt med voteringa. Men vi forstår no at debatten drar ut, så vi burde ha god tid - det er ikkje noka oppmoding om å bruke lang tid - vi burde kome gjennom dette møtet. Men bakgrunnen for at vi har lagt det til fredag istadenfor som vanleg til tysdag i pausen, er akkurat det

møtet som utanriksministeren skal ha på tysdag i Brussel. Så det var praktisk vanskeleg.

Sakslista er den vanlege - rettsakter pluss andre saker der vi kan kome inn på EØS-komiteens dagsorden. Når det gjeld rettsaktene, har vi fått det vanlege omsendte samandraget og kommentarar, og så har vi fått eit tilleggsdokument som er omdelt. Eg er litt usikker på når det kom ut i hyllene, men iallfall skal det vere omdelt til representantane.

S a k n r . 1

Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 28. november 1997. Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 17. november d.å., med oversikt over de relevante rettsaker.

Leiaren: Eg gir ordet til utanriksministeren.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Før jeg beskriver de beslutningene som forventes tatt på EØS-komiteens møte 28. november, vil jeg gjerne orientere kort om status for tre EØS-relaterte saker: Differensiert arbeidsgiveravgift, tilslutning til EUs legemiddelordning og EØS-rådets møte 25. november.

Når det gjelder arbeidsgiveravgiften, vedtok EFTAs overvåkingsorgan - ESA - onsdag 19. november 1997 å åpne formell saksgang mot Norge. ESA har over lengre tid vurdert den norske ordningen og fastholder sitt tidligere syn om at hovedtrekkene i den differensierte arbeidsgiveravgiften kan fortsette, men at Norge må foreta visse endringer for at ordningen ikke skal rammes av statsstøttereglene i EØS-avtalen.

Allerede 14. mai dette år offentliggjorde ESA sitt forslag til såkalt formalstjenlige tiltak. Innholdet i det vedtaket som ble meddelt denne uke, kommer således ikke som noen overraskelse. Dersom ESAs forslag til endringer i den differensierte arbeidsgiveravgiften følges, vil en rekke bedrifter og næringer i Distrikts-Norge måtte betale avgift etter høyeste sats på 14,1 pst. Det gjelder skipsbygging, kraftforsyning, petroleumsvirksomheten, enkelte bergverksbedrifter, én stålbedrift, telekommunikasjonsbedrifter, lastebiltransportselskaper med mer enn 50 ansatte, og finansielle foretak som driver internasjonal virksomhet. Endringene som ble foreslått fra ESA, vil innebære en avgiftsøkning i størrelsesordenen 6 pst., dvs. 285-360 mill. kr, av den samlede avgiftsreduksjonen på 5 milliarder kr.

I brev av 11. juli 1997 avviste Norge ESAs forslag til endringer av ordningen. Hovedbegrunnelsen for dette var at ordningen er en del av det alminnelige skatte- og avgiftssystemet i Norge, og dermed ikke omfattes av EØS-avtalen. Regjeringen Jagland orienterte Stortingets EØS-utvalg om sitt syn på saken i møte 20. mai 1997. Det var tverrpolitisk enighet om dette synet.

Norge vil nå bli invitert til å uttale seg i saken - før ESA fatter endelig vedtak. Dette vil trolig ikke skje før på forsommeren 1998. Dersom Norge ikke retter seg etter et slikt vedtak, kan ESA bringe saken inn for EFTA-domstolen. Et eventuelt vedtak i EFTA-domstolen er folkerettslig bindende for Norge.

Regjeringen vil nå vurdere ESAs syn og gå nøye gjennom saken før den avgir sin uttalelse til ESA. Regjeringens utgangspunkt er at ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift er et viktig og treffsikkert distriktpolitisk virkemiddel som det vil være viktig å opprettholde. Stortinget vil på egnet måte bli holdt løpende orientert om utviklingen i saken og Regjeringens opplegg for videre håndtering.

Så til spørsmålet om EFTA/EØS-landenes deltakelse i EUs godkjenningsordning for legemidler. Man er meget nær et utkast til EØS-komite-beslutning i saken. Den forrige regjeringen, ved utenriksminister og helseminister, orienterte dette utvalget om denne saken i april i år.

Bakgrunnen for forhandlingene om en avtale med EU er at EU 1. januar 1995 innførte en ny godkjenningsordning for legemidler. Etter at Sverige og Finland ble medlem av EU er det tidligere nære nordiske samarbeid om utveksling av vitenskapelige rapporter opphørt. Island og Norge har dermed ikke lenger tilgang til viktig informasjon om f.eks. nye legemidler det er søkt om godkjenning for, begrunnelse for at legemidler eventuelt ikke godkjennes, og opplysninger om bivirkninger. Deltakelse i EUs godkjenningsordning vil rette opp disse forhold.

Regjeringen vil holde nær kontakt med Stortinget i finaliseringen av dette arbeidet.

På dagsordenen for EØS-rådets møte førstkommande tirsdag står bl.a. fremdriftsrapporten fra EØS-komiteen, resolusjoner fra parlamentarikerkomiteen for EØS, EØS-avtalens funksjon, viktige forslag til rettsakter og europeisk integrasjon og regionale spørsmål, herunder sysselsetting. Når det gjelder EØS-komiteen, er det verdt å merke seg at forbedringer i beslutningsprosessen har resultert i økende beslutningstakt, og at EFTA-siden har oppnådd deltakelse i flere komiteer under kommisjonen i løpet av året. Flere av sakene har stått på dagsordenen i lengre tid. Det gjelder bl.a. veterinære regler og deltakelse i EUs godkjenningssystem for legemidler. Dette er saker som jeg enten har omtalt, eller som Stortinget er godt orientert om. Jeg går derfor ikke nærmere inn på disse i denne sammenheng.

Resolusjonene fra parlamentarikerkomiteen om informasjonssamfunnet og EØS og en felles europeisk transportpolitikk vil bli tatt til etterretning. Fra norsk side vil vi fremme våre synspunkter både på forslaget til gassmarkedsdirektiv og direktiv om rettslig beskyttelse av bioteknologiske oppfinnelser. Dette er også saker der

Stortingets organer tør være vel kjent med norske synspunkter, og som det hersker bred politisk enighet om i dette hus.

Når det gjelder EU-utvidelsen, vil EFTA-siden benytte anledningen til å støtte opp om prosessen og minne om behovet for å vurdere virkningene på EØS-avtalen. EU-siden vil bli bedt om å informere om det nylig avholdte ekstraordinære rådsmøtet om sysselsetting, og EFTA-siden vil påpeke våre felles interesser, noe som også ble understreket på et felles EU- og EFTA-finansministermøte nylig.

Alle de 25 rettsaktene og beslutningen om EFTA-/EØS-landenes deltakelse i Fellesskapets program for datautveksling mellom myndighetene forventes å komme opp på EØS-komiteens møte den 31. oktober, bortsett fra forordning (EF) 522/96 om økologiske landbruksprodukter, omtalt på side 1 i listen. Det er under vurdering om direktivet om energieffektiviseringskrav til kjøleskap og frysere krever lovvedtak, eller om det kan gjennomføres ved forskrift med hjemmel i lov om merking av forbruksvarer. Direktivet medfører også etter alt å dømme årlige kostnader i forbindelse med den tilsynsordningen som forutsettes etablert. Det vil derfor bli tatt forbehold om Stortingets samtykke til beslutningen om å innlemme direktivet i EØS-avtalen.

Tre av rettsaktene om næringsmidler, på sidene 1-3 i listen, endrer rettsakter som allerede er en del av EØS-avtalen, og har ingen konsekvenser av betydning for Norge. De kan gjennomføres ved forskrifter. Den fjerde rettsakten om aromastoff til bruk i næringsmidler fastsetter en fremgangsmåte for utarbeidelse av en liste over aromastoff som skal tillates brukt. Det vil også fra norsk side bli innlevert en liste over aromastoffer som ønskes innlemmet på den endelige listen. Forordningen får således pr. i dag ingen umiddelbare konsekvenser for bruk av aromastoffer i næringsmidler. Den vil kunne gjennomføres ved forskrift.

De fire neste rettsaktene om maksimumsgrenser for restmengder av veterinærpreparater i næringsmidler av animalsk opprinnelse, på sidene 3-7 i listen, innfører maksimumsgrenser for diverse stoffer som vi i dag ikke har slike grenser for, og innebærer altså strengere regler for restmengder av disse stoffene i næringsmidler.

De seks neste rettsaktene om henholdsvis klassifisering, emballering og merking av farlige stoffer, database- og identifikasjonssystem for emballasje, krystallglass og alkoholsterke drikker, er av administrativ praktisk eller teknisk karakter og vil ikke bli kommentert nærmere.

Direktivet om energieffektiviseringskrav til elektriske kjøleskap og frysere fastsetter minimumskrav til energiøkonomisering for slike apparater. Det utfyller energimerkeordningen, som er en del av EØS-

avtalen. Det gir forbrukerne mulighet til å bidra til energisparing ved å velge de mest energiøkonomiske apparatene. Som nevnt innledningsvis vil innlemmelsen av direktivet etter alt å dømme kreve Stortingets samtykke, og det vil derfor bli tatt forbehold om dette i EØS-komiteen.

Rekommandasjonen på trygdeområdet anbefaler samtykke til at en arbeidssøker som har krav på stønad, kan reise til andre EØS-land for å søke jobb og motta stønaden der straks vedkommende er blitt arbeidsløs, uten å måtte vente i fire uker. Den krever ingen endringer i norsk rett.

Rettsaktene om vilkår for adgang til åpne telenett har vært omtalt flere ganger tidligere i utvalget. Den harmoniserer vilkårene for åpen og effektiv tilgang til, og bruk av, det faste offentlige telenettet og offentlige teletjenester. Den medfører ingen endringer i forhold til norsk rett.

Rettsakten om kontroll med risikoen for større uhell med farlige stoffer oppdaterer gjeldende direktiv på området, også kalt Seveso-direktivet, som følge av de erfaringer som hittil er gjort med dette direktivet.

Rettsaktene om opphevelse av tekniske hindringer for handel med vin er av teknisk karakter. I tillegg til de syv rettsaktene på dette området som ble omtalt på sidene 14-16 i listen, har vi nettopp fått beskjed om at ytterligere to rettsakter på dette området vil bli inkludert i EØS-komiteens beslutning. Det dreier seg om to forordninger som er av tilsvarende art og innhold som de øvrige syv på dette området.

EFTA-/EØS-landenes deltakelse i Fellesskapets program for datautveksling mellom myndighetene tar sikte på utbygging av telematikk-løsninger som skal støtte informasjonsutveksling på områder som faller inn under EØS-avtalen. Deltakelse innebærer økonomiske forpliktelser for Norge på om lag 3,2 millioner norske kroner i 1997. Dette dekkes innenfor eksisterende budsjettammer. Programmet utløper i 1997. Programmet påregnes videreført på ad-hoc basis, og EFTA-/EØS-landene vil delta på uformell basis inntil det foreligger formelt vedtak om videreføring av programmet og deltakelse i dette.

Avslutningsvis noen få ord om handel med landbruksprodukter innen rammen av EØS-avtalen. Dette dreier seg både om bearbejdede landbruksprodukter - den såkalte Protokoll 3 til EØS-avtalen - og handel med basislandbruksprodukter på grunnlag av avtalens artikkel 19. Når det gjelder disse forhandlingsprosessene, tar jeg sikte på at utvalget gis en egen orientering på et forestående møte.

Leiaren: Skal vi vere samde om at vi tar rettsaktene først og dei andre sakene etterpå?

Er det nokon som har noko på rettsaktene?

Fridtjof Frank Gundersen (Frp): Jeg har mer et prinsipielt spørsmål. Det gjelder vin. Det er jo et landbruksprodukt, og for så vidt er det holdt utenfor EØS-avtalen, bortsett fra akkurat det som gjelder Vinmonopolet. Her er det en rekke forordninger som er vedtatt delvis med hjemmel i artikkel 43 i Romatraktaten, som jo er under landbrukskapitlet, felles landbrukspolitik.

Jeg vil bare spørre om utenriksministeren kunne gi en liten orientering om årsaken til at produkter som relaterer seg til felles landbrukmarked, er dukket opp i EØS-avtalen. - Det er kanskje litt vanskelig

Utenriksminister Knut Vollebæk: Nå blir det spurt litt vanskelig.

Fridtjof Frank Gundersen (Frp): Kanskje ved en annen anledning?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Kan jeg få lov til å komme tilbake til det? Hvis det er mulig, skal jeg gjerne ta en orientering om det senere, på neste møte.

Leiaren: Då var det ikkje meir på rettsaktene. Skal vi då snu bunken og gå tilbake til det som utanriksministeren opna med?

Einar Steensnæs (KrF): Det er en sak som har vært oppe før her, og jeg er godt fornøyd med det som nå følges opp av utenriksministeren og Regjeringen når det gjelder den differensierte arbeidsgiveravgiften. Det er et viktig spørsmål.

Det er selvfølgelig mulig å tenke seg andre ordninger som ikke er omtvistet når det gjelder EØS-reglene, og som muligens kan gi en tilsvarende distriktpolitisk effekt som det den differensierte arbeidsgiveravgiften har i dag. Men det melder seg likevel noen prinsipielle synspunkter på dette som jeg vil spørre utenriksministeren om.

Når dette nå trekkes for domstolen, ser Regjeringen en del prinsipielle sider ved at dette er omtvistet, altså i grensen mellom det som er konkurransevridende, og det som har med Norges selvstendige rett til å bestemme distriktpolitikken? Vil en fellende dom i EFTA-domstolen kunne få betydning for andre virkemidler som brukes i distriktpolitikken? Har det slike implikasjoner? Eller vil det være strengt avgrenset til det som gjelder arbeidsgiveravgiften?

Johan J. Jakobsen (Sp): La meg først uttrykke tilfredshet over at det nå tydeligvis legges opp til et slags «early warning»-system som gjør at en varsler også om status i en del saker som er til behandling eller som vil komme til behandling i EØS-komiteen. Det syns jeg er en fin måte å prøve å aktivisere Stortingets EØS-utvalg på. Kanskje kan det endog skape noe større interesse for møtene fra det største opposisjonspartiets side hvis en får elementer på dagsordenen for disse møtene som peker framover, og som ikke bare har karakter av mer eller mindre sandpåstrøing.

Når det så gjelder det utenriksministeren sa om den differensierte arbeidsgiveravgiften, er det - som det også ble sagt - en sak som har versert lenge, og den har vært forventet. Jeg går ut fra som en selvfølge at Regjeringen står like fast på dette som det har vært anført fra norsk side tidligere.

Jeg er litt usikker omkring EU-domstolens rolle. Hvis domstolens beslutning skal være - som det ble sagt her - bindende for Norge, vil jeg spørre om det også er i forhold til den vetoretten som tross alt fins i EØS-avtalen. Betyr det at en i den type spørsmål ikke har vetorett? Eller kan en bruke vetoretten mot denne saken når den måtte bli aktuell?

Så har jeg et spørsmål - og det kunne også gjerne vært tatt under Eventuelt, men jeg syns egentlig det passer her. I Aftenposten i går var det et oppslag om status for det lenge varslede direktiv om patent på levende liv, patent på gener fra mennesker, dyr og planter. Det som står i dette oppslaget, er at denne saken synes å være «tapt» sett fra norsk side, og at det er veldig mye som peker i retning av at EU kommer til å vedta et slikt direktiv. Det som er kilden i henhold til Aftenposten, er det som ofte kalles «en sentralt plassert kilde» i EU-systemet. Det kunne være

interessant å høre om utenriksministeren kan bekrefte at direktivet om patent på liv nå er like rundt hjørnet, og i den forbindelse også understreke det som jeg håper fortsatt er norsk posisjon, nemlig at en på norsk side vil avvise et slikt direktiv om det skulle komme.

Leiaren: Når det gjeld dei sakene som er nemnde her, hadde vi for vår del ingen kommentar til rettsaktene.

Når det gjeld dei andre sakene, er det, som utanriksministeren seier, saker som Stortingets EØS-utval har vore orientert om tidlegare, både arbeidsgivaravgiftsspørsmålet og legemiddelgodkjenninga. Vi sluttar oss til Regjeringa si linje på det området. Vi set pris på at ein blir orientert og løpande oppdatert i EØS-utvalet, men at vi held fast på den linja som er etablert i april og mai i år på dei to områda.

Når det gjeld dei andre spørsmåla som er reiste, kan vi kome tilbake til ei særskild vurdering av vinens forhold til landbrukspolitikken i EU på eit prinsipielt grunnlag seinare.

No er det også slik i forhold til framtidige saker at det er undervegs ei oppdatering av oversikten over rettsakter som er vedtatt, men ikkje gjennomførte i EØS-samheng, og komande rettsakter i EU-systemet - den skriftlege oversikten som blir tilstilt Stortinget og offentlegheita med visse mellomrom. Så vi har også der ei moglegheit til noko større innsikt i kva som måtte skje.

Det er våre kommentarar på dei to konkrete sakene som er reiste.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Litt generelt når det gjeld arbeidsgiveravgiften: Det er klart - og det ble tatt opp av alle tre representantene - at Regjeringens linje står fast. Det er ingen ny linje. Vi mener, som jeg også prøvde å si, at dette er et effektivt og hensiktsmessig virkemiddel for vår distriktpolitikk.

Nå syns jeg for så vidt ikke at vi skal foregripe begivenhetene altfor mye. Vi skal først få tilstilet oss dette vedtaket. Det skal vi se på og studere, og vi skal gi våre kommentarer. Og så vil dette først i neste omgang bli en sak. Vi regner med at det vil kunne ta en god del tid.

Om en fellende dom - og det er arbeidsgiveravgiften de skal se på og ikke andre ting - vil kunne få presedensskapende virkninger på andre

områder, er vanskelig å si, men vi vil i alle fall kjøre på at det skal det ikke ha. I denne prosessen vil vi selvsagt også avvise at dette er en sak som vi ikke kan behandle som et distriktspolitisk virkemiddel. Vi er altså uenig med EU om utgangspunktet.

Representanten Johan J. Jakobsen spurte om vi kunne bruke vetoretten. Hvis det skulle bli en fellende dom, kan vi ikke bruke vetoretten mot en slik kjennelse.

Sakens gang fremover vil vi også få anledning til å orientere om her fortløpende. Vi vil følge dette aktivt opp, for dette er en viktig sak for oss.

Når det gjelder spørsmålet fra Jakobsen om patent på liv, var jeg innom det da jeg sa at vi fra norsk side vil

«fremme våre synspunkter både på forslaget til gassmarkedsdirektiv og direktiv om rettslig beskyttelse av bioteknologiske oppfinnelser».

Dette vil jeg ta opp i møtet nå den 25. november. Det er veldig viktig at vi på politisk nivå uttrykker vår bekymring for dette, og det vil jeg gjøre klart og sterkt. Vi ser at det er en mulighet for at EU-landene i nær fremtid, kanskje allerede i løpet av november, blir enige om innholdet i dette direktivet. Da vil nok prosessen fram mot et formelt vedtak kunne gå relativt raskt, og det blir kanskje et vedtak allerede i første halvår 1998.

Jeg vil anta at det kanskje er mest hensiktsmessig at jeg kommer tilbake med en nærmere redegjørelse for dette i det neste møtet vi skal ha. Da vil jeg også kunne vise til de drøftelsene jeg har hatt nå på tirsdag, og det jeg da har sagt og eventuelt den dialogen som er blitt ut av det. Og så vil vi vel vite noe mer om EUs holdning på vårt neste møte.

Leiaren: Det skulle vel vere tilfredsstillande på siste punktet. Vi reknar med at vi held den same dialogen som tidlegare med departementet. Dersom komiteen eller andre har moglegheit til å delta i denne prosessen i forhold til EU-lands organ, har vi tidlegare hatt ein kontakt med departementet som har gjort at ein har blitt løpande oppdatert ved førespurnad, slik at informasjon har blitt tilstilt dei representantane som måtte ha behov for det, i den grad desse måtte ha ein moglegheit for å halde fram med dette arbeidet på eit område det er brei semje i Stortinget om holdninga. Dersom også det er utgangspunktet, har ikkje eg meir på dette.

Møtet slutt kl. 14.45.